

Οι ΗΠΑ στον κόσμο του 21ου αιώνα

Η απο-παγκοσμιοποίηση και ο περιφερειακός προστατευτισμός αποτελούν μονόδρομο για τις ΗΠΑ.

Αλέξανδρος Θ. Δρίβας, Αρθρογράφος
Διεθνολόγος -Συντονιστής του Τομέα Ευρασίας & Ν. Α. Ευρώπης
στο ΙΔΙΣ - Research Fellow in HALC (Hellenic American
Leadership Council)

DA-KUK VIA GETTY IMAGES

Η αμερικανική εξωτερική πολιτική μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου περιήλθε σε μια θορυβώδη θριαμβολογία. Ο όρος "Triumphalism" ανταποκρίνεται πλήρως σε αυτό το σφάλμα. Οι ΗΠΑ προέκυψαν ως υπερδύναμη για μια σειρά από λόγους (γεωγραφία, μη φθορά σε ευρωπαϊκούς πολέμους παρά μόνο στο τέλος, δημιουργικότητα και φυσικούς πόρους) και δεν ήταν ποτέ μια πρόθυμη δύναμη να εμπλακεί στη διεθνή πολιτική. Από την άλλη, οι μάχες των Αμερικανών εναντίον των αποικιοκρατών (Βρετανών, Ισπανών και Γάλλων) καθιστούσαν την αμερικανική διαδικασία δημιουργίας έθνους-κράτους ως εξωτερική πολιτική καθώς ήταν αποικία.

Η Αμερική κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου σχεδίασε σωστά δύο παράλληλους στόχους. Ο πρώτος

ήταν να βγει νικήτρια στην κούρσα με την ΕΣΣΔ και με τον κομμουνισμό. Η άλλη, να δημιουργήσει διεθνείς δομές οι οποίες θα καθιστούν το αμερικανικό κράτος πάροχο συλλογικών αγαθών (ασφάλεια, συναλλαγές, φύλαξη θαλασσίων οδών για τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου). Έτσι πρωταγωνιστούν όπως η αρχαία Αθήνα (ίδρυση Δηλιακής Συμμαχίας) δημιουργώντας πολλές "Δηλιακές Συμμαχίες" σε κάθε πτυχή που είναι συντελεστής ισχύος (οικονομία: Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, άμυνα: NATO κτλ).

Πολλές φορές λόγω αντιαμερικανισμού (διεθνές φαινόμενο) ο πειρασμός να "πεταχτεί" έξω από την πρωτοκαθεδρία η Αμερική, είναι τεράστιος. Πολλά είναι τα βιβλία που μιλάνε για "τέλος της αμερικανικής αυτοκρατορίας" ή για "απότομη προσγείωση" κτλ. Στην πραγματικότητα, οι ΗΠΑ είναι πολύ νεαρές στις διεθνείς υποθέσεις και η ενεργός εμπλοκή τους ξεκινά με το Δόγμα Τρούμαν.

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, οι ΗΠΑ όφειλαν να βρουν ένα νέο αφήγημα προκειμένου να πείσουν τον πάντα απρόθυμο Αμερικανό πολίτη ότι οι ΗΠΑ χρειάζονται εξωτερική πολιτική. Η παγκοσμιοποίηση δημιουργήθηκε πάνω σε αυτή τη λογική. Όφειλαν δηλαδή οι Αμερικανοί πολιτικοί να δώσουν πρόσκαιρα κέρδη στους πολίτες, πείθοντάς τους ότι "περιπέτειες" σαν αυτές του Βιετνάμ και μετέπειτα Ιράκ και Αφγανιστάν, είναι απαραίτητες και πάντως, λιγότερο ζημιογόνες από τη μη συμμετοχή στη διεθνή πολιτική και οικονομία.

Η άνευ όρων και πρόχειρη παγκοσμιοποίηση, έβλαψε τις ΗΠΑ σε συνδυασμό με την υπερβολική ενίσχυση που είχαν δώσει ψυχροπολεμικά σε χώρες που μετά είχαν άλλα συμφέροντα. Με άλλο λόγια, οι ΗΠΑ κέρδισαν την ΕΣΣΔ αναβαθμίζοντας άλλες δυνάμεις οι οποίες μετά επιθυμούσαν να μην συμπλέουν με τις ΗΠΑ (Ε.Ε., Κίνα, Τουρκία κ.α). Το άνοιγμα της αγοράς της Κίνας και η ένταξή της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, "κοινωνικοποίησε" τόσο την Κίνα όσο κοινωνικοποίησε το ευρώ τη Γερμανία.

Ωστόσο, το "κυνήγι" εναντίον της Κίνας έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα από ότι σήμερα.

Οι ΗΠΑ στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν είχαν σαν στόχο να δυσκολέψουν τη σινική επιρροή στη Μέση Ανατολή αλλά και να υποχρεώσουν το Ιράν να μην πάει στο άρμα της Κίνας. Η κίνηση αυτή απέτυχε σφόδρα. Ωστόσο με αυτό το λάθος

ξεκίνησε η προσπάθεια των ΗΠΑ να γίνει πιο ασιατική δύναμη.

Η γεωγραφία υποχρεώνει τις ΗΠΑ να είναι ταυτόχρονα "ευρωπαϊκή" αλλά και "ασιατική" δύναμη. Η ανατολική ακτή των ΗΠΑ θρέφεται από το εμπόριο με την Ευρώπη αλλά η δυτική ακτή, με το αντίστοιχο εμπόριο της Ασίας. Η μοναδική πολεμική ενέργεια που έχουν δεχτεί οι ΗΠΑ είναι από τον Ειρηνικό Ωκεανό ενώ η Αλάσκα είναι λίγα χιλιόμετρα μακριά από τη Ρωσία.

Οι κινήσεις των ΗΠΑ **μετά το Δόγμα Μπους** εστιάζουν στην ανασυγκρότηση των σχέσεών τους με την Ε.Ε (μόλις τώρα πήραν μια μορφή). Η παγκοσμιοποίηση δεν επέτρεπε στις ΗΠΑ να μετατρέψουν τις εμπορικές συμφωνίες TPP (Ασία) και TTIP (Ευρώπη) σε οικονομικά επιτυχείς σε βαθμό να πείσουν τον Αμερικανό πολίτη ότι δε θα υπάρξουν άλλα "Detroit".

Η αποπαγκοσμιοποίηση και ο περιφερειακός προστατευτισμός (δημιουργία ζωνών ελεύθερου εμπορίου που θα έχουν αρχή μέση και τέλος και θα έχουν και πολιτική και οικονομική βιωσιμότητα) αποτελούν μονόδρομο για τις ΗΠΑ.

Από το 2013 και ενώ η Κίνα εγκαινίαζε το One Belt One Road, οι ΗΠΑ έδειξαν μέσω Ουκρανίας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις ευρωρωσικές σχέσεις οι οποίες χτίζονταν ανεξαρτήτως του ΝΑΤΟ. Με τις ΗΠΑ να έχουν αφεθεί στα "όνειρα" του Φουκουγιάμα και του Κλίντον και με την Ε.Ε να φαντασιώνεται "χειραφέτηση" (χωρίς στρατό, χωρίς εμπάθυνση όπως αποκάλυψε η κρίση της Ευρωζώνης, χωρίς εξωτερική πολιτική) από τις ΗΠΑ, οι σχέσεις ΗΠΑ-Ε.Ε. μόνο αρμονικές δεν ήταν. **Η Ε.Ε. έχτιζε ρώσικους αγωγούς και έβαζε την Κίνα ως ισχυρό παίκτη στο ευρωπαϊκό εμπόριο με έναν "ελκυστικό" και φτωχοποιημένο Νότο. Σήμερα έχουμε τη δεύτερη φάση διακοπής των ειδικών ευρωρωσικών σχέσεων και θα ακολουθήσουν βίαιες διακοπές σχέσεων και με την Κίνα.**

Οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν σταδιακά το χάος λήψης αποφάσεων σε θεσμούς όπως είναι ο Π.Ο.Ε, το ΝΑΤΟ (χρήσιμο αλλά όχι αρκετό) και στρέφονται στην επαναφορά του TTIP και στην αξιοποίηση δύο άλλων ολιγομελών (λίγα μέλη=ταχύτερες αποφάσεις=μεγαλύτερη συνοχή) **συμμαχιών οι οποίες χτίστηκαν πριν τον πόλεμο της Ουκρανίας.**

Η μία είναι η **QUAD** (ΗΠΑ, Ινδία, Ιαπωνία και Αυστραλία) και η άλλη είναι η **AUKUS**. Ο χάρτης πάντα διαβάζεται από πολλές οπτικές. **Το λιώσιμο των πάγων σε συνδυασμό με την**

καθυστερημένη ανάπτυξη πλοίων και υποδομών από πλευράς ΗΠΑ για τον Βόρειο Πόλο, κάνει τις κυρώσεις εναντίον της Ρωσίας ικανές να φέρουν πολλά χρόνια πίσω τους ρωσικούς σχεδιασμούς στο Βόρειο Πόλο όπου η Ρωσία είχε το πλεονέκτημα, αναγκάζοντας τις δυνάμεις της Ρωσίας να έρθουν στον Εύξεινο Πόντο. Επιπλέον, ο Δρόμος του Μεταξιού της Κίνας έχει και διάδρομο Βορείου Πόλου, χωρίς καν η Κίνα να έχει ακτές στον Αρκτικό Κύκλο.

Η ΑΥΚΥΣ είναι δομημένη έτσι ώστε να μπορούν οι ΗΠΑ με ένα ευέλικτο σχήμα να έχουν παρουσία σε Αρκτικό Κύκλο και Ειρηνικό ταυτόχρονα. Η Ινδία είναι η μόνη χώρα που μπορεί να μιλά εκ του ασφαλούς με τις χώρες της Αραβικής Χερσονήσου και ο έλεγχος του Ινδικού Ωκεανού, σημαίνει πρακτικά έλεγχος Ανατολικής Αφρικής και στενών της Ερυθράς Θάλασσας που οδηγούν στο Σουέζ και τελικά, στη Μεσόγειο. Η έλλειψη πόρων θα οδηγήσει στην κούρσα για τον έλεγχο του Αρκτικού Κύκλου και γι' αυτό η κυβέρνηση Τραμπ είχε ασχοληθεί με την αγορά της Γροιλανδίας, πάμπλουτης σε σπάνιες γαίες και ορυκτά. Η (πιθανή) ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ τις επόμενες εβδομάδες, υπακούει σε αυτή τη λογική. Οι ΗΠΑ σε αυτόν τον ανταγωνισμό, έχουν με το μέρος τους και τον Καναδά.

Στόχος των ΗΠΑ είναι να εμβαθύνουν την εμπλοκή τους η Κίνα και η Ρωσία στη Μέση Ανατολή ώστε να μην μπορούν να επικρατήσουν στις περιοχές που θεωρούν ως σφαίρες επιρροής. Σε αυτήν την πραγματικότητα, σύμμαχοι οι ΗΠΑ έχουν και το μήλον της έριδος της Ασίας που είναι η Κεντρική Ασία η οποία δεν μπορεί να έχει δύο "αφέντες" (Ρωσία και Κίνα).